

GOUDEN MUNTEN UIT DE SPAANSE ZILVERVLOOT

Langs de Postelstraat te Esch werd in 1960 een Spaanse gouden munt gevonden van Ferdinand van Aragon en Isabella van Castilië(1479-1516).De voorzijde noemt hun naam FERNANDVS ET ELISA(beth) en de muntplaats S (=Sevilla),op de keerzijde staat een verkorte bijbeltekst, QVOS DEVS COIVN HO NON(= Quos Deus coniunxit,homo non separet, Matth.19,6;Wie God heeft verbonden,mag de mens niet scheiden)(Brab. Heem 1960,p.116).Hetzelfde jaar vond een landbouwer op Lennisheuvel te Boxtel, waar bij een ruilverkaveling de hoge gronden langs de Smalle Stroom waren afgegraven,vlak bij de stroom een tweede Spaanse gouden munt.Op de voorzijde staat PHIL(ippus Dei Gra)TIA S II en op de keerzijde (Hi)SPANI(arum rex).Ook deze munt was geslagen te Sevilla(=S), maar onder Philips II,koning van Spanje(1556-1598);de waarde is 2 escudos(=II=2 daalders). Op hetzelfde ruilverkavelingsterrein, maar enige

honderden meters van de andere vindplaats verwijderd, werd in 1961 wederom een Spaanse gouden munt gevonden, die moeilijker te dateren is, omdat de rand met de legende er aan alle zijden is afgesneden of „gesnoeid”. Volgens het primitief geslagen wapen is deze munt van de Spaanse koning Philips IV(1621-1665). Het is een in Zuid-Amerika geslagen Spaanse munt met een kruis op de keerzijde en ook wel „crusado” genoemd. Dit stuk van 2 escudos(II ?) is waarschijnlijk scheepsgeld geweest op de tochten van Zuid-Amerika naar Spanje. De aanwezigheid van drie gouden munten, zo dicht bij elkaar gevonden, wijst wel op troepenbewegingen alhier in de Spaanse tijd.

Een indruk van de zeer grote hoeveelheden goud en zilver, die de Spaanse koningen uit Zuid-Amerika lieten halen, en ook van het laatst gevonden munttype geeft een artikel van Kip Wagner, Drowned Galleon Yield Spanish Gold, in het rijk geïllustreerde National Geographic van jan. 1965, p.1-37. Kip Wagner heeft na meer dan 10 jaren voorbereiding goud en zilver teruggevonden van Spaanse schepen, die in 1715 door een orkaan zijn overvallen en gezonken. Hij schat de totale waarde van de edele metalen, die tussen 1500 en 1820 door de Spaanse vloten uit Zuid-Amerika zijn vervoerd, op ongeveer 10 miljard dollars. Ieder jaar zond de koning twee scheepsconvooien naar Zuid-Amerika. Een vloot van galjoenen zeilde naar Nieuw-Granada(Colombia), waar te Cartagena goud, smaragd en paarden werden opgehaald en later ook zilver uit de rijke mijnen van Peru, dat te Portobelo op de landengte van Panama werd ingeladen. De andere vloot, de beroemd geworden Zilvervloot, zeilde naar Veracruz in Mexico om daar o.a. zilver op te halen. De twee vloten kwamen samen in Havanna op Cuba. In juli 1715 zeilden beide vloten van Havanna weg naar Spanje, maar op 31 juli werden zij bij Sebastian Inlet, 15 mijlen ten noorden van Vero Beach op de oostkust van Florida, door een wervelstorm overvallen, waardoor 10 van de 11 schepen zonken en ongeveer 680 mensen verdronken. Het bewaard gebleven verslag van de kapitein van het enige schip, dat wist te ontsnappen en dat de naam La Holandesa droeg, deelt mee, dat de vloot 14 miljoen Zuid-Amerikaanse zilveren munten aan boord had en verder gouden munten en sieraden, baren van goud en zilver, juwelen, zijde en Chinees porselein. Na de ramp van 31 juli hebben reddingsboten de eerstvolgende jaren nog 4 miljoen zilveren munten teruggevonden, waarvan er echter op zekere dag meer dan 350.000 door kapende zeerovers werden gestolen.

Na bijna 250 jaren heeft Wagner met de hulp van diverse technici getracht nog meer van de schatten terug te vinden; in dec.1964 was zijn werk nog niet voltooid, maar de vondsten van het laatste jaar: Chinees blauw, Chinese potten, edelstenen, gouden halskettingen, ronde gouden platen van 7 pond, gouden en zilveren munten, bemoedigen het verder onderzoek.

Bijna alle gevonden munten waren in Zuid-Amerika en waarschijnlijk vooral in Mexico City op primitieve wijze geslagen; tot 1732 werd dit hier nog met de hand gedaan. De gouden 8-escudo-stukken (escudo = daalder), ook bekend als „doubloons” of dubbele souverain (f.12), dragen op de voorzijde het schild van Philips V en op de keerzijde een kruis; meer dan 2000 gouden doubloons zijn door Wagner naar boven gehaald. De zilveren munten van acht realen werden vaak eerst op een grote plaat geslagen en daarna afgesneden, zodat zij zeer vreemde vormen hebben en er zelden letters of data van de legende op voorkomen; ook van deze zilveren munten heeft Wagner er duizenden teruggevonden. Hoogstwaarschijnlijk werden alle munten, zodra zij in Spanje waren aangekomen, weer omgesmolten om er betere Spaanse munt uit te slaan.

De munt, die in 1961 te Boxtel werd gevonden, heeft deze kans gemist!

W.H.Th.KNIPPENBERG

Pastor-emeritus W.Binck toonde me onlangs een gouden Spaanse escudo, die in 1963 te Rijen werd gevonden; de munt draagt de namen van Johanna de Waanzinnige, de moeder van Karel V, en van Karel V zelf (1516-1556). De voorzijde, waarop het wapen staat, geflankeerd door S (= Sevillan, de muntplaats) en een achtpuntige ster, bevat de legende IOANNA ET CAROLVS; de keerzijde, met het kruis van Jerusalem, draagt de vervolgttekst REGES SICILIAE. HISPANIARVM.

P.S. Tot de merkwaardige losse-muntvondsten behoren ook de volgende twee gevallen. Te Riel werd in dec. 1965 in de grond van een nieuwe bungalow een gouden „laurel” gevonden van Jacobus I, koning van Engeland (1603-1625); de munt is eigendom van de heer F.Faes te Gilze. Op de voorzijde staat de grote (!) gelauwerde buste van de koning naar links en het waardeteken V (= 5 shilling); de tekst luidt IACOBVS D(ei) G(ratia) MAG(nae) BRI(tanniae) FRA(nciae) ET HI(berniae) REX. De keerzijde draagt het gekroonde wapen en de tekst IACOBVS HENRICVS ROSAS REGNA (+ ster).

De heer N.A.Vermeer vond in mei 1960 op zijn „aanstêe” (land achter de boerderij) te Riel, Vijfhuizenbaan 9, een zilveren daalder van Frederik, de broer van Willem IV van 's-Heerenberg. Deze daalders komen in talrijke varianten voor (cf. J.W.de Voogt, Bijdragen tot de numismatiek van Gelderland, 2de stuk, Arnhem 1869, p.7-9). De voorzijde bevat het jaartal 1579 en de tekst FREDE(ricus) CO(mes) D(e) MO(nte) BA(ro) I(n) HO-(moet) BO(xmeer) HE(del) D(ominus) I(n) W(eerd = Stevensweerd); op de keerzijde is te lezen MONE(ta) NOVA ARG(entea) TRI(ginta) ST (= 30 Stuivers).

W.K.